

ЗАЙНЯТІСТЬ МОЛОДІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Петіна Олександра Миколаївна, аспірант,
Кіровоградський національний технічний університет, e-mail: Sasha17925@mail.ru

Інформаційна революція і глобалізація несуть кардинальні зміни у змісті людської праці, формуючи нову економіку – економіку знань. Цій економіці притаманні не лише високоінтелектуальні технології і галузі знань, різноманітні інновації, а і зростаючі вимоги до рівня знань персоналу підприємств, швидка поява нових форм зайнятості. Принципово новим на початку ХХІ століття стало народження інтелектуального бізнесу.

Забезпечення зростання зайнятості у сфері інтелектуального бізнесу набуває гострої актуальності у світі і особливо для України, яка поки відстає за розвитком інформаційних технологій. У зв'язку з цим окреслена проблематика потребує особливої уваги з боку української економічної науки про працю.

В Україні проблеми інтелектуалізації робочих місць останніми роками вивчали В. Геєць, О. Грішнова, А. Колот, О. Комарова, І. Каленюк, Е. Лібанова, Л. Лісогор, І. Петрова, У. Садова, М. Семикіна, Л. Федулова, А. Чухно, Л. Шаульська та ін. Проте уявлення про зайнятість у сфері інтелектуального бізнесу перебувають на стадії становлення, потребують системних досліджень.

Стаття ставить за мету розробити теоретичні підходи до розуміння сутності зайнятості у сфері інтелектуального бізнесу та з'ясувати на прикладі України чинники, які гальмують зайнятість молоді у цій сфері.

Аналіз наукових джерел свідчить, що Україна поки що переважно імпортує інформаційні технології і прийоми інтелектуального бізнесу. Інтелектуальний бізнес, на відміну від розвинених держав, ще формується і поки ще не став розвиненим сектором зайнятості. Останнє можна пояснити кількома причинами: *по-перше*, довготривалою системною кризою, незавершеністю структурних реформ в економіці; *по-друге*, нерозвиненістю конкурентного середовища, низьким попитом на інновації; *по-третє*,

недосконалістю законодавчої бази в цій сфері; *по-четверте*, обмеженістю стимулів до розвитку інтелектуального бізнесу.

Вітчизняні науковці з тривогою констатують, що спостерігаються явища неповного, неефективного, нераціонального використання інтелектуальних здібностей і набутих знань працюючих, деформація стимулів до освітньо-професійного розвитку, погіршення якості освіти, що негативно позначається на можливостях інноваційних зрушень» [1, с. 5].

Узагальнення наукових джерел дозволяє констатувати, що інтелектуальний бізнес можна розглядати дуальним процесом: з одного боку, це є процес створення і використання інтелектуальної власності, що дозволяє отримати прибуток, а з іншого – процес реалізації ідей розробника (творця) інтелектуального продукту за допомогою розумової праці. Виходячи з таких міркувань, зайнятість у сфері інтелектуального бізнесу означає залучення до економічної діяльності працівників, здатних здійснювати окремі етапи та складові інтелектуального бізнесу. Такий підхід дозволяє запропонувати таке визначення: *зайнятість у сфері інтелектуального бізнесу* – це є форма особливої трудової діяльності інтелектуального змісту, спрямованої на розробку, впровадження, використання, рекламу та комерціалізацію різноманітних інтелектуальних продуктів.

В інтелектуальному бізнесі товаром слугують знання, ідеї, рішення, науково-технічні розробки, проекти, твори науки, літератури та мистецтва. Інтелект розвиває думку і створює ідеї, а згодом ідея приймає форму і вартість.

У зв'язку зі світовою тенденцією становлення інформаційного суспільства, підвищується роль інтелекту людини, зростання ролі її інноваційного потенціалу. Важливою рисою працівників, зайнятих в інтелектуальному бізнесі, є інновативність – здатність чітко й адекватно реагувати на найменші зміни ринкового попиту шляхом випуску нової або вдосконалення старої продукції, впровадження нових технологій виробництва й збуту, реструктуризації, удосконалення системи внутрішньофірмового управління й використання новітніх маркетингових стратегій [2, с. 11].

Варто зазначити, що у розвитку інтелектуального бізнесу особливі надії варто покладати на освічену та мотивовану молодь, яка через свою

Секція 3. Проблеми розвитку національної інноваційної системи та інноваційної діяльності ...

активність, підвищену мобільність, сміливість та інші якості, притаманні цій віковій категорії, швидко адаптується до нововведень, часто ініціює нове бачення, нові оригінальні підходи до розв'язання завдань. Майбутній інноваційний потенціал країни по суті визначається рівнем освіти та креативності молоді. Молодіжна зайнятість в інтелектуальному бізнесі слугує важливим важелем його розвитку.

Разом з тим, останній постулат в Україні спрацьовує слабо: на практиці останні десятиліття спостерігаються зниження якості освіти і неухвага до питань стимулювання молодіжної зайнятості у сфері інтелектуальної діяльності, що веде до інтелектуальних втрат країни внаслідок трудової міграції найбільш активних і освічених представників молоді. Зисками від інвестування в розвиток інноваційного потенціалу української молоді все більше користуються розвинені країни на Заході. Ці явища тривалий час «знекровлюють» розвиток економіки знань в Україні загалом і розвиток інтелектуального бізнесу зокрема.

Залученню молоді у сферу інтелектуального бізнесу заважають протиріччя у розвитку ринку праці та ринку освітніх послуг. Перешкодою розвитку інноваційної активності молоді є низька якість і вузька спрямованість освіти, гостра нестача спеціальних заходів і цільових програм для молоді на державному рівні.

Згодні з висновками Л. Мерлян в тому, що національний ринок праці задихається від нестачі висококваліфікованих фахівців – при надлишку пропозицій від «тих, хто має дипломи про вищу освіту» [3, с. 56].

Негативним є також те, що молоді люди інтегруються переважно у сферу обміну і перерозподілу товарів і послуг, віддають перевагу робочим місцям, що не вимагають високої професійної кваліфікації; частка підприємців не перевищує 2 – 3 % від чисельності всієї молоді, молоді люди практично не представлені в малому і середньому бізнесі; відбувається деформація духовно-етичних цінностей; слабо розвивається культура відповідальної громадянської поведінки [4, с. 86].

Особливе місце у розв'язанні зазначеної проблеми має відводитися службам зайнятості, бізнес-інкубаторам, технопаркам, дослідницьким університетам. Державі, соціальним партнерам доцільно розробляти про-

грами підготовки талановитої молоді до зайнятості в інтелектуальному бізнесі, що передбачає посилення уваги до відкриття нових, затребуваних в світі, технічних спеціальностей, підготовки висококваліфікованих інженерів, готових до роботи у віртуальному просторі, розробки нових технічних і технологічних ідей.

Викладене дозволяє зробити такі висновки:

- ▷ перспективи підвищення конкурентоспроможності України варто пов'язувати зі зростанням зайнятості у сфері інтелектуального бізнесу;
- ▷ розвиток інтелектуального бізнесу в країні потребує капіталовкладень передусім в інтелектуально-інноваційний потенціал молоді;
- ▷ перспективи зростання зайнятості молоді у сфері інтелектуального бізнесу потребують системного підходу, подолання протиріч у розвитку освіти, ринку праці, створенні стимулів до праці інтелектуального змісту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтелектуальний потенціал: соціальні виміри використання та розвитку [колективна монографія] / М. В. Семикіна, В. І. Гунько, С. Р. Пасєка / За ред. М. В. Семикіної. – Черкаси : ТОВ «МАКЛАУТ», 2012. – 336 с.
2. Кузык Б. Н. Цивилизации: теория, история, диалог, будущее [Текст]: моногр. / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковец. – М. : Институт экономических стратегий, 2009. – 576 с.
3. Мерлян Л. Молодежная занятость – резервы рынка труда в Украине? / Л. Мерлян // Менеджер по персоналу. – 2008. – № 5. – С. 56 – 60.
4. Плахотнюк Н. Г. Проблеми і шляхи залучення молоді на державну службу в Україні // Український соціум. – 2005. – № 4. – С. 84 – 92.

